

¡Galicia! Nai e señora,
sempre garmosa e forte;
preto e lexos; onte ago-
(ra),
mañán... na vida e na
(morte!)

R. CABANILLAS

a nosa terra

Año XXX — Núm. 454

BOS AIRES, DECEMBER 1946

Registro Nacional de la
Propiedad Intelectual 231.437

- PRINCIPIOS DO
GALEGUISMO**
- 1 - Galicia, unidade cultural.
 - 2 - Galicia, pobo autónomo
 - 3 - Galicia, comunitade cooperativa.
 - 4 - Galicia, celula de universalidade.

Franco Emprazado pol-a U.N.

PATENTE REPUDIO DO REXIME FALANXISTA

A Asamblea das Nacións Unidas non pudo deixar de lado a cuestión española e non tivo más remedio que pronunciarse en col dela.

Certo que non chegou á conclusión que a más elemental xustiza daba dereito a esperar; pero tampouco defraudou por completo os nosos ancejos.

Reconoce craramente o orixen espurio do goberno de Franco, imposto coa axuda das forzas armadas da Alemaña e da Italia; mais non se astreve a proponer a única solución: a acción directa en contra dese réxime — froito dunha evidente intervención estranxeira —, por outra intervención semellante.

Pretender que doutro xeito o povo español poída darse o réxime democrático que deseja, e que lle foi arrincado pol-a forza, é unha bulra sanguinenta que da noxo e que fai a un duvidar de todo.

De qué maneira un povo afeccionado e aterrorizado dende fai unha década poderá ceibarse das cadeas que o cinguen?

Sen armas nem posibilidades de outelas; estreitamente vixidos os sospeitosos de aitividades contrarias ao réxime imperante; cheas ainda as prisións de xentes da esquerda, con persecucións e condenas a morte a eito, z quén será o tolo ou o suicida que ouse erguel-a voz en contra dun sistema sostido por baionetas estranxeiras — mouros e alemanes emboscados — e por militares que son tan culpables como o mesmo que os manda?

Mester é ser idiota ou malvado para creer que un povo, nas condicións en que se atopa o noso, poidase liberar por sí soio do réxime más bárbaro da historia civilizada.

“Que non se interveña na política interna da España”, bertran hipócritamente os mesmos que noutro tempo inventaron o Comité de Non Intervención.

Sí, que non se interveña; pero, mentres tanto, os que tal recomandan aproveitante do medo do titere que eles manexan ao seu antoxo para sacar do noso país todo o que poden, sen ter en conta que milleiros e milleiros de nosos irmáns morren de fame, porque “primeiro son os penos ingleses!”. (Así dixo o delegado británico na U. N., cando o representante francés propuxo que non se mercara nada na España para que os españoles non pasaran fame).

A parte máis importante da resolución aprobada pol-as Nacións Unidas, non é a que recomenda o retiro dos representantes diplomáticos de Madrid, senón o emprazamento que fai con toda craridade, cando dí “que si

dentro dun prazo razonable” non cambian as cousas, “o Consello de Seguridade considerará as medidas adecuadas a adoptarse co propósito de poñer remedio a situación”.

Este é o verdadeiro fiudo da cuestión. Xa poden os señores membros das Nacións Unidas facer todal-as recomendacións que queiran. Dende as más benévolas até as más amenazadoras. O que as sinte, aquel a quien van dirixidas ten ouvidos xordos. E como ladrar á lúa ou pedriscar no Sahara. Ningunha atención se lles prestará a tales recomendacións, totalmente inocuas e infantiles.

Hai que pasar das verbas aos

feitos, si é que queremos de verdade que en España haxa un goberno do povo e non a farsa inmunda, con ventos de traxedia, que oxe domiña á desgraciada nación que foi abandonada corbarde e torpemente ás apetencias do fenecido “eixo”, que de novo amenaza rexurdir no mundo coa súa soma maldita.

“Las relaciones entre España y las Naciones Unidas. Los pueblos de las Naciones Unidas reunidos en San Francisco, Potsdam y Londres, condenaron al régimen franquista de España y, decidieron que mientras permaneciese en España ese régimen, dicho país no sería admitido como miembro de la UN. La Asamblea General en su resolución del 9 de febrero

de 1946, recomendó que los miembros de la UN procediesen de acuerdo con la letra y el espíritu de las declaraciones de San Francisco y Potsdam.

“Los pueblos de las Naciones Unidas asegurarán al pueblo español su permanente simpatía y un cordial recibimiento para cuando las circunstancias le permitan ser incorporado a la UN. La Asamblea General recuerda que el 6 de mayo de 1946, el Consejo de Seguridad procedió a realizar una investigación acerca de las posibles medidas que podían tomar la UN. Un comité del Consejo de Seguridad, encargado de esa investigación decidió por unanimidad: a) En su origen, naturaleza, estructura y comportamiento general, el régimen de Franco es un régimen fascista calcado y establecido en gran proporción

como resultado de la ayuda recibida de la Alemania nazi de Hitler y la Italia fascista de Mussolini. b) Durante la prolongada lucha de las Naciones Unidas contra Hitler y Mussolini, Franco, pese a las continuadas protestas aliadas, otorgó ayuda muy substancial a las potencias enemigas. Por ejemplo: 1) desde 1941 a 1945 la División Azul de Infantería, legión española de voluntarios y la escuadra “Salvoa” de aviación, lucharon contra Rusia en el frente oriental. 2) En el verano de 1940, España se apoderó de Tánger en violación del Estatuto internacional de esa ciudad y, como resultado del estacionamiento de un gran ejército por parte de España en el Marruecos español, gran número de tropas aliadas estuvieron inmovilizadas en el norte de África. c) Pruebas documentales incontrovertibles han establecido que Franco fué culpable en colaboración con Hitler y Mussolini, en la conspiración para librarse la guerra contra aquellos países que eventualmente en el transcurso del conflicto mundial se convirtieron en el grupo denominado Naciones Unidas. Era parte de esa conspiración que la completa beligerancia de Franco sería postergada hasta una fecha que sería determinada entre las partes.

“La Asamblea General, convencida de que el gobierno fascista de Franco, que fué impuesto a España por la fuerza con la ayuda de las potencias del Eje y que proporcionó ayuda material a las potencias del Eje, no representa al pueblo español que su continuación en el control de España hace imposible la participación del pueblo español junto a los pueblos de las Naciones Unidas en la consideración de los asuntos internacionales.

Recomienda: Que el gobierno de Franco en España sea privado de la condición de miembro en las agencias internacionales establecidas por o relacionadas con las Naciones Unidas, y de participar en conferencias u otras actividades programadas por la UN o por esas agencias hasta que se establezca en España un nuevo y aceptable gobierno. Además, en el deseo de lograr la participación de todos los pueblos amantes de la paz, entre ellos, el pueblo de España.

Recomienda: Que si dentro de plazo razonable no se ha establecido un gobierno cuya autoridad emane del consentimiento de los gobernados y que se comprometa a respetar la libertad de palabra, religión y reunión y la pronta realización de elecciones en las cuales el pueblo español, libre de fuerzas e intimidaciones y sin discriminación de partidos pueda expresar su voluntad, el Consejo de Seguridad considerará las medidas adecuadas a adoptarse con el propósito de poner remedio a esa situación.

Recomienda: Que todos los miembros de las Naciones Unidas procedan a llamar inmediatamente de Madrid a sus embajadores y ministros plenipotenciarios acreditados en esa capital. La Asamblea General recomienda además que los estados miembros de la organización informen al secretario general y a la próxima sesión de la Asamblea qué medidas han tomado de acuerdo con esta recomendación”.

Os que votaron en contra da resolución da Asamblea

Arxentina, Costa Rica, República Dominicana, Ecuador, O Salvador e Perú.

A Viaxe do Dr. Aldasoro

Chamado polo Lendakari do povo vasco, —o presidente do Goberno d-Euzkadi señor Aguirre—, embarcou pra França, o 16 do corrente no vapor “Jamaique” o dirixente éuscaro Doctor Ramón Ma. de Aldasoro na compañía da sua distinta dona e filhas. O doutor Aldasoro desempeñaba na Arxentina o cargo de Delegado do Goberno Vasco o mesmo tempo que conservaba o seu carauter de Conselleiro do dito Goberno; e agora vai a París a reintegrarse a sua consellería nista hora na que se avecinan acontecimentos encamiñados a remir a os povos da España da escravitude falanxista.

A laboura desenrolada polo doutor Aldasoro perante o seu eisilio no Plata, foi formidable e brillante, non sómente no que se refire a causa do povo vasco, senón tamén a prol dos ideais e da política de Galeuza, —convención das aspiracións nazionalistas da Galiza, Euzkadi e Cataluña—, e a prol do que nos é común a todolos demócratas peninsulares: a restauración da República Hespánola. Por elo que acadou amplia popularidade e fondas simpatías na nosa colectividade galega e nos meios republicanos españoles. Foi o doutor Aldasoro un aitivo e leal compañoiro do presidente do Consello de Galiza, Dr. Alfonso R. Castelao nas aitividás de Galeuza, cujo pacto histórico, anovado eiquí en Bós Aires, leva a sua firma por Euzkadi, xunto a do doutor Serra Moret por Cataluña e a do no Castelao por Galiza.

Do outo prestixio adequierido polo doutor Aldasoro n-istas terras do Plata, foron boa mostra as manifestacións de que se lle fixo ouxeto co gallo da sua viaxe. Temos de facer mención especial do grandeiro banquete que lle foi ofrecido nos salóns do “Laurak Bat” na noite do 7 d'este mes polas entidades vascas e no cal os gallegos istivemos representados polo Consello de Galiza cos diputados Antón Alonso Ríos i Elpidio Villaverde, polo Irmandade Galega cos seus membros señores Pedro Campos Couceiro, doutor Fiz Fernández, Manoel Puente, Xosé B. Abraira e Rodolfo Prada; polo Federación de Sociedades Galegas cos seus dirixentes señores Antón Alonso e Xosé Suárez; polo Centro Ourenseño cos seus direitivos señores Antón Rodríguez, José Rodríguez, X. Fernández e Enrique A. González; e polo Centro Pontevedrés co seu presidente señor X. Maqueira. Os postres foron ditos brillantes discursos polo presidente do Laurak Bat Dr. Llano

Mendizábal, polo eminente arxentino Dr. Erro, polo delegado do Goberno da República Hespánola Dr. Manoel Blanco Garzón e polo homenaxeado, Folgámonos da poñer de releve as manifestacións craras e de xenerosa comprensión do doutor Blasco Garzón con respecto os direitos dos povos da Galiza, de Euzkadi e de Cataluña, así como da lembranza e reconocimento que tivo pra o presidente do Consello

doutor Aldasoro fixo entrega do cárrego de Delegado do Goberno Vasco ao eminente persoero vasco doutor Francisco de Bazterrechea nomeado polo seu Goberno pra sustituto. Despois d'ise aito, o doutor Aldasoro ofereceu un viño de honor no Bar Boston pra retribuir as atencions recibidas e coma despedida. N-ises dous amigos istivemos gallegos representados polo diputado señor Elpidio Villa-

Notizas de Castelao

Da segredaría en París do presidente do Consello de Galiza e Ministro galego no Goberno da República Hespánola, don Alfonso R. Castelao, chegou recente información que damos a coñocer aos nosos leitores.

En primeiro termo damos a grata notiza de terse quasi prenamente restablrecido o señor Castelao da forte doença que o tivo afeutado e retido no leito por uns dous meses. Nin ben os médico o autorizaron a voltar as suas aitividás, reanudou as tarefas especiaes que lle istán asinadas no Gabinete Giral e os trabalhos a prol da libertade da Galiza e do reconocemento dos seus direitos nacionaes no mesmo pe de igoaldade que Cataluña e o País Vasco.

Derradeiramente celebrou o señor Castelao frecuentes conferencias con dirixentes vascos e catalás nas que tomou parte tamén un ex primeiro ministro da República Portuguesa eisilado na França. Non se fixo coñocer o tratado nas ditas conferencias, más e ben doado matinar que n-illas se terá estudiado a futura estructuración federal da Península Ibérica, no senso do pacto de Galeuza.

Tamén ven asistindo, o señor Castelao, aos consellos de ministros que o Goberno da República Hespánola istá facendo frecuentemente dende que voltou a París o doutor Giral, e nos cales se estudan os alcances do acordo da U.N. contra o réxime de Franco e se contemplan resolucions trascendentas que serán coñocidas na sua oportunidade.

de Galiza, señor Castelao. Tamén o doutor Aldasoro tivo, no seu discurso, afirmacións de solidaridade cos direitos dos povos galego e catalán.

A lamentábel docenza que, nos derradeiros días da sua permañenza en Bós Aires, aqueixou ao doutor Aldasoro, impidiu a realization dos homaxes que lle preparabamos os catalás e os gallegos, coma tamén un banquete que lle ían ofrecer outas persoas lidias arxentinas no Jockey Club.

Pola mañá do mesmo día da partida, tivo lugar nas oficinas da Delegación Vasca, a cerimonia na que o

verde e polo señores Manoel Puente e Rodolfo Prada.

A darlle a despedida no porto, houbo grandeira concurrencia de vascos, de arxentinos e representantes de gallegos, catalás e republicanos españoles.

A NOSA TERRA deséxalle ao doutor Aldasoro unha felicísima viaxe e moitos éxitos na sua aituación no seo do Goberno Vasco. Aló en París voltará a atoparse co máisimo persoario da Galiza, ministro do Goberno da República Hespánola, señor Alfonso R. Castelao, que sagra tarefas a prol da libertade dos seus respectivos povos.

O Dr. Xiral Volta a París

Anque supoñemos aos nosos leitores ben enterados do sucedido na Asamblea das Nacións Unidas en sol do problema da España, consideramos conveniente reproducir a seguinte información, publicado no siguiente número de "La Nouvelle Espagne".

"Ao seu regreso a França, despois de haber levado ao fin en Nova York, nas esferas da Organización das Nacións Unidas, unha labour chea de gallardía na defensa da causa das liberdades españolas, coidamos era do máis outo intrés perguntar ao xefe do goberno lexitímo, don Xosé Xiral, para obter dálle unha narración completa das incidencias desenroladas na Asamblea xeral da ONU, coa ocasión de suscitarse o eisamen do noso problema.

O Sr. Xiral accedeu xentilmente ao noso requerimento.

—Mellor que unha "interviu" — nos dixo —, considero que será útil e conveniente referirmos ao xeito en que se produxeron os debates, razonando e comentando despóis, nos seus términos xustos, o texto definitivo da resolución adoptada na ONU sobre do problema español. Limitémonos xera a narrar os feitos, deixando para outro día os razonamentos, as interpretacións e os comentarios.

Detalles das proposicións presentadas

Habíanse presentado na Comisión Política da CNU varios proyectos de resolución, entre os cuais destacábase principalmente o da delegación de Bielo-Rusia, que propónia a aplicación das sancions económicas e de outras cras que figuraban consignadas no artigo 41 da carta. Por outra parte, a delegación da América do Norte presentaba unha proposición que podía considerarse como a máis débil, posto que non implicaba a adopción de sancions contra do réxime franquista, senón que constituía un sempre chamamento ao povo español para que levara a cabo a formación dun goberno que lanzaase a Franco do poder e que concedera toda cras de liberdades individuais e políticas, como trámite previo para a celebración dunha consulta eleitoral.

Antre unha e outra proposición, figuraban outras proposicións intermediarias; tales eran a polaca, que solicitaba a ruptura colectiva de relacions diplomáticas; a noruega, que no fondo parecía moito á anterior, e a que suscribia un grupo de delegacións hispanoamericanas, que tamén chegaba á concursión dunha ruptura colectiva. A delegación de Colombia formulaba outra análoga á norteamericana e facía a suxerencia de que as Repúlicas latinoamericanas deberan ofrecer ao goberno de Franco os seus bós oficios para

Informa da labour na U.N.

resolver o noso problema, dilatando até a próxima Asamblea xeral a discussión e a adopción das medidas propostas por Polonia.

A labour do Subcomité Político

Como xa se sabe, o Comité de Asuntos Políticos desinxou un Sub-Comité para que se ocupase do estudo de todas as proposicións. Este Sub-Comité foi formado polas delegacións das catro grandes potencias e por aquelas outras que habían suscritas diferentes proposicións devidas mencionadas. As discussións no Sub-Comité deron lugar a que se retirases algunas das proposicións presentadas, quedando subsistentes soiamente tres, con algunas modificacións: a norteamericana, que sirve de base de discussión, a do grupo de países hispano-americanos, e a belga, que quedaba en reserva e que foi a que prevaleceu.

Nestas proposicións había unha parte común a todas elas, que era o preámbulo da que se aprobou, preámbulo que é unha condenación definitiva, razonada e chea de dureza contra do réxime de Franco. As afirmacións que nel se contienen son irrefutables e é de notar que os párrafos deste preámbulo son esaitamente os mesmos consignados na carta que dirixin no nome do goberno a todalas delegacións acreditadas na ONU nos primeiros días da reunión, afirmacións que están á sua vez tomadas do "rapport" redactado no mes de xunio polo Sub-Comité do Consello de Seguridade.

Ese preámbulo, que xa figura na proposición norteamericana, foi aprobado por unanimidade, tanto no Sub-Comité como na Comisión de Asuntos Políticos, e non hai que decir que igoal aconteceu na Asamblea.

Pero a esta condenación e censura tan enérgica do réxime franquista seguía na proposición norteamericana, más que unha recomendación eficaz, un chamamento ao povo español, e nada más. Estances proseguiron as discussións acerca do que había de ser a parte dispositiva da resolución, e non habéndose producido coincidencia de opinión para a confección dos párrafos de carácter resolutivo, o Sub-Comité enviou o seu "rapport" á Comisión na cual tivo un longo debate no que interviñeron numerosas delegacións, pronunciándose discursos interesantes, espresivos na sua maior parte do intrés e entusiasmo que desperta a defensa da causa da República Española. Merecen destacarse as intervencións dos delegados de Venezuela, señor Zuloaga; de Guatemala, señor García Granados, e de França, Mr. León Jouhaux, quen pronunciou tres magníficos discursos.

As proposicións en puna

Non habéndose chegado tam poco a un acordo na Comisión Política, puxérone a votación as recomendacións da proposición norteamericana e as dos delegados dos países de Hispano América, posto que xa as outras, en maior ou menor medida, ha-

bíanse sumado a estas dúas. A votación comenzou pola proposición de Colombia, que foi rechazada por 26 votos en contra de 5 favoráveis e 18 abstencions. Da proposición norteamericana aprobouse case unánimamente o primeiro párrafo, que fai referencia á eiscrusión do goberno de Franco de todo organismo pertencente á ONU, ou relacionado con ela. O resto da proposición norteamericana foi rechazado por un empate de 22 votos contra 22 e 6 abstencions e, así mesmo, foi rechazada a proposición de ruptura de relacions diplomáticas por empate de 20 contra 20 e 10 abstencions.

Cómo surxeu a proposición belga e cómo se chegou á resolución final

Surxeu, estances, a proposición belga, que despóis de discutida amplamente, e combatida sobre de todo polas delegacións anglo-saxónas, foi aprobada por 23 votos contra 4 e 20 abstencions.

Os acordos na Comisión de Asuntos Políticos adóptanse por maoría absoluta de votantes, non sendo necesarios os dous terzos que se precisan para tomar acordos na Asamblea xeral. Houbéramos podido conseguir algún outro voto favorable á ruptura de relacions diplomáticas, co que tal proposición houbera sido aprobada na Comisión de Asuntos Políticos; pero como non era posibel obter os dous terzos na Asamblea xeral, preferimos que fora rechazada por empate con obxeto de conseguir que a proposición da delegación belga sumara na Asamblea os dous terzos requeridos, como así foi, posto que esa proposición — tamén longamente dis-

cutida — foi definitivamente aprobada por 34 votos contra 6 e 13 abstencions e unha delegación ausente. Os seis votos en contra foron os das seguintes delegacións hispanoamericanas: Arxentina, Costa Rica, O Salvador, Santo Domingo, Perú e Ecuador; ausente o Irán e as delegacións que se abstiveron: Afganistán, Canadá, Cuba, Colombia, Exipto, Grecia, Honduras, Líbano, Holanda, Arabia Sandita, Siria, Turquía e Sud Africa.

Debe engadirse que França había presentado, por suxestióniosa, unha proposición que estimábamos moi interesante e que tendía a facer cesar, en cada unha das Nacións Unidas, toda importación de produtos alimenticios de procedencia española. O texto de esta proposición é coñecido e foi publicado íntegramente en "La Nonnelle Espagne". Non obtivo na Comisión de Asuntos Políticos máis que 10 votos en favor, 32 en

contra e 4 abstencions. O resultado adverso debeuse moi especialmente á violenta oposición anglo-saxona.

A resolución adoptada significa un paso adiante

Sin perxucio do comentario minucioso e das consideracións que sobor dos resultados dos debates desenrolados na ONU referentes á cuestión española prometeuños o señor Xiral, e que publicaremos no noso próximo número, o xefe do goberno fixos nos presente a relativamente satisfacción con que recibiu a aprobación da proposta de resolución belga, que supón un considerable paso adiante na aituación das Nacións Unidas contra do réxime de Franco.

En ningunha reunión internacional habíase chegado a eispear a condenación unánime do franquismo como nesta Asamblea, nin tampouco habíase feito en termos tan severos, tan enérgicos, tan eisprícitos e tan razonados — terminou dicindo o señor Xiral'.

As condenas a morte de Isasa e Llerandí

Os milleiros de execucións e aforcamentos que leva a cabo Franco e a Falanxe é a responsa crua aos "apaciguadores" anglo-norteamericanos e seus satélites. Parescerá froito dun acordo tácito entre as atitudes deses dous Estados e Franco.

Non queremos prexular, pero, ¿cómo se pode invitar aos

demócratas españoles a loita contra Franco e despois permanecer impasibes diante o seu desgorgamento?

Para o home que ainda non perdeu o siso, a responsabilidade de cantos aforcamentos de demócratas españoles se fagan no adianto corresponde por partes iguais ao goberno de Franco e aos Estados que asinaron o chamamento aos homes de sentimento libres na España para a loita contra o réxime.

Xa non son posibeis máis capitáns Araña. Debemos decillar as causas como son e chamarlle polo seu nome.

Isasa e Llerandí e centos máis serán o pesadelo dos capitáns Araña que gostan de pescar troitas coas mangas enxoitas.

O Porco Está Intranguilo

por VERDUGUILLO

Na Corte da España, digo, no cortello que ten nos Madriles o porco do demo, non fai moitos días houbo gran xaleo. Cerre de negocios, algaradas, berros; discursos tronantes contra os estranxeiros, que marcan pretenden a España o vieiro. A qué viña ao caso

todo ese meneo? ¡A invasión sen dúvida! polos Piriñeos? Tonterías!, Léria. pra espantar o medo Os cons falanxistas, ao tomar en serio das Nacións Unidas, o fallo que deron, colmaron as rúas de ladridos ferros.

Os probes, a morte xa próxima, vendo, quizaises ao mundo amostrar quixeron que eles son España, i España n'é eso. Calade, calade; xa nos coñocemos e pol-o de agora non teñades medo.

O Truman i o Atlee son homes de peso e non farán nada que sexa incorrecto. O mal dese lado non virá, de certo; mais ha de chegar pra vos nalgún tempo. Y entón, meus amigos, non valirán berros; todalas contiñas as axustaremos. Naméntras, ladrade i ouveade arreos, que, de nada, nunca nos esquerceremos.

Bar "QUITA PENAS"

— de —

VAZQUEZ y VAZQUEZ

Reservado para familias Servicio esmerado y económico

Gral. URQUIZA 602 Frente al Hosp. Ramos Mejía

Fábrica de Sobres

Fotográficos y Radiográficos para el Comercio y la Industria

Pedro F. Darrigol

M. DE OCA 202 - 3° F.
U. T. 28 . 9081

Camisería de
mesura fina

PREZOS BÓS

BRIGO

Sáenz Peña 14 - Bós Aires

A Soberania, Hespaña, Xibraltar Dolars e Libras

por

GONZALO DE BALCAIDE

Namentras non se establezan regras xustas, perfeitamente definidas encol do qué é a Soberania do povo e a do Estado e até onde chega a dos Estados entresí, tudo canto se fale non pasa de barullo.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

Valores Galegos

ROBERTO BLANCO TORRES

Nasceu en Cuntis — Pontevedra — nos derradeiros anos do século XIX. Estudou en Sant'Iago, na Universidade Pontificia, pero non chegou a recibir as ordes sagradas. Emigrou pra Cuba, onde axiña se destacou como xornalista; pro o crima tropical i-a seudade voltarone axiña pr'a Terra, onde a sua inquedanza, a sua cultura, a sua civilidade, o levou a ocupar o seu posto na loita pola libertade de Galiza — enón as Irmandades da Fala — e pola redenzón habrega, o agrariano, que d'aquela tiña por verbo acceso a Basilio Alvarez.

Foi redactor xefe de "Galicia", o gran diario vigués no que colaboraban os novos valores da Terra, xernal ó que se debe a renovación formal i-espiritual da prensa galega.

Eran os tempos da dictadura de Primo de Rivera e máis de unha vez o director de "Galicia", Paz Andrade, e o xefe de redacción, Blanco Torres, foron a parar á cadea ca súa rebeldía.

En 1926 trasladouse a Ourense, onde dirixeu "La Zarpa", o diario creado por Basilio Alvarez.

Derradeiramente, en 1935, dirixía "El País", xornal afento a Izquierda Republicana, en Pontevedra, deixa o intre en que en Marzo de 1936, o goberno o chamou a Madrid pra nomealo xefe

de prensa do Ministerio de Gobernación.

Pra participar na votación do Estatuto de Galicia viaxou a Ourense, tomándose despóis unhas vacacionés, que pasaba n'A Peroxa, onde estaba cando escomenzou a traición dos militares españoles. Da casa labrega dos seus familiares fóreron a tirar os falanxistas, que o levaron preso a Ourense; ós poucos días sacárono da cadea, de noite, e nun amanecer orballado, como o cantado nos seus verses, apareceu — un de tantos "rojos" asesiñados — nunha cuneta. Así, por orde de Falanxe, a Guardia Civil, "alma negra de charol" puxo fin a unha vida de bondade, de traballo, de rica pobreza, de gran patriota, que foi a de Roberto Blanco Torres.

Home culto, gran estilista, poeta de estro civil, Blanco Torres sementou a sua ideia cotiánas follas dos xornaes, nos editoriais e nas prosas humorísticas que firmaba Fray Roiblano.

Deixou un libro de poemas, "Orballo de meia noite".

Deixou na lembranza dos que o coñeceron, por riba de todo, a lus do seu afervoado galeguismo.

A sua morte é un exemplo indiscutible de que o berro esquizofrénico do tellido integral, Mihán Astray, presidía a situación "cristiana" dos falanxistas.

VERBA MAXISTRAL

VIGO: A CIBDADÉ

Ademiramos todos com'una ebria filla do esforzo e máis do entusiasmo, reveladores de fértilas encrucijadas, o progreso rápido da cibdadé viguesa. En todos os aspeutos da vitalidade dun pobo, no qu'ímpica forza autuante e forza en potencia, Vigo há chase en condicións envexabres. Como mercado d'industria e comercio, é, por dereito propio, — adequerido por asimilación un pouco ficticia, más frutuosa n'iste caso, d'hábitos estranxeiros —, o pírmero na Galicia. Dendeis d'a industria conservera hasta as más cativas manifestacións da concurrencia do traballo, todo en Vigo da a sensación d'un rexurdimento vital, de cibdadé qu'avanza confiada na decisión da sua vontade e na eficacia das suas propias encrucijadas. Elas as súas rúas novas, as suas construcións modernas suntuosas, as suas espírendidas vías qu'allongan cada vez máis a cibdadé, invadindo os límians y-a gándara; a sua rede de tranvías urbáns en aumento constante, os seus medios locomotrices de comunicación cos pobos veciñeiros, os seus proyeutos, finalmente, de grande importancia, entr'os que figura o de roubar ó mare un bo anaco pra ensanche da cibdadé. Trátase d'unha empresa formidábel, quizais pantástica á pírmiera ollada, como xenerada ó fin no celebre d'un artista xenial; mais cuia realización non sería imposible pr'a tenacidade y-o tesón dos vigueses.

N'iste senso non hai máis que lle pedir a Vigo; non é hoxe tan soilo unha espranza, a cibdadé do porvir, a urbe futura atlántica, onde axuntarase o dualismo de forzas, a espiritual e a material, qu'autúa nas sociedades simultáneas nos pobos pra imprimire caráuter e robustecer a persoalidade colectiva; é unha realidade en marcha, en marcha ascendente, enxendrada por un espertamento integral

d'autividades, empuxada por un fervore de vitalidade qu'acuña en todo o orgaísmo cibdadán Vigo chegará a ser, no ordé material, todo o qu'as chamadas forzas vivas propónanse, e senón propondrán acometeren o imposible ou o ausurdo, porque d'elas é o senso práutico.

Mais, abonda co isto pra facer unha gran cibdadé? A intensidade nos negocios, a magnificencia na pedra, a fastuosidade nos edificios, ¿abondan pra crearen a cibdadé, a "civitas", o núcreo centralizadore da persoalidade e da cultura, selladas por unha arela interior, polos desacougos da vida espiritual? Porque antr'os máis sinceros admiradores da puixanza progresiva de Vigo hai unha vintena d'homes qu'ó internaron na súa vida espiritual, sentimos, coa sensazón da estraneza, o frío da desilusión. Hai na cibdadé da Oliva unha desigualdade moito ostensible entr'a sua febre mercantil, entr'a sua grandeza material, doada pa novas ampiracións pola concentración do esforzo n'iste úneco aspeuto, e o reducido e precario do seu desprazamento espiritual. A preponderanza do

"bussines is bussines", furtando a atenón vixiante ós outros intereses da cultura, non é un feito que poida pasare inadvertido ós que concebimos a "civitas" ó xeito de Fustel de Coulanges, com'una suprema entidade orgánica, com'una converxenza ou calladura dos valores espirituais dos povos.

O prurito d'asimilación do esótico sin un cultivo atento da propia persoalidade espiritual, acusa, polos manos, unha desorientación, tanto máis lamentábel n'un povo que sinte, ó mesmo tempo qu'a emoción do benestar a outa cobiza de grandes conquistas materiais; outa por qu'ásentase na virtualidade do esforzo propio.

Un povo pode s'asimilar do estranxeiro aquele que resultelle porveitoso, mais sin perda das súas íntimas peculiaridades e do seu xenio autóctono. Pode aspirar ó cosmopolitismo sin perder as súas características esenciais. O cosmopolitismo non impide a afirmación dos valores psicolóxicos propies, como o privativo non escruye o esótico. París, cibdadé cosmopolita por excelencia, centro d'atraución para medio mundo, onde o boyante turismo hispano-americano ten a súa Meca predilecta, será de cote unha cibdadé francesa, con perxonio e alma francesa, y-endinantes que perder nada do seu carácter específico pola influencia d'elementos étnicos estranos, istos serán absorbidos por aquél.

E ainda iste mimetismo qu'ousérvase no Vigo non se pode incruir entr'as valorizacións culturáis, é polo tanto d'esprito e de caráuter; non afecta ó esencial, non remove o esprito ya concencia n'un senso direutizou normativo. A unha veira o remedio de sistemas e procedimentos no que toca á vida mercantil — plaxio moito prausibre, porque supón un adianto nos costumes rutineiros dos nosos homes de negocios — con acerto a comprender que sexa unha adquisición d'importanza, nin útil nin bela, o feito d'andar apresa polas rúas, un pouco teso o corpo e o ar un si é non é británico, movendo os brazos como dous péndulos lateraes, o continente ergueito, o traxe á ingresa e sin abrigo un día de xiada, como signo de forteza saxona. Nin o comprendo nin sei que relación poderá ter esa ousación imitativa co progreso vigués.

Isto, superficialmente, parece non ter importancia. E ten-a. Perqu'isas lilaines postizas non son un valor. Un povo próspero e rico sin persinalidade, sin valores culturáis, desentendido da vida ideal, é com'una muller fermeza, mais... sin corazón. Eso é o que percisa Vigo: creare a súa persinalidade como poboazón galego, forzar a súa vida espiritual. Como a Cruña, por exemplo, necesita algo d'aquela autividate e d'aquela disposición voluntaria pra o mundo dos negocios. E os qu'ademiramos Vigo e n'il ollamos a gran cibdadé do porvir, a gran urbe da futura civilización atlántica, quixéramos ollare tamén, á veira do seu froacemento económico, o froacemento do seu esprito e o callamento da súa cultura.

ROBERTO B. TORRES,
"Nós", N° 5, 24/6/1923

VISITA DE

IRMANS

Xesús Canabal. — Fai uns días tivemos o pracer de saudar eiquí ao irmán don Xesús Canabal, membro destacado da coletividade galega de Montevideo e distinto componente da Irmandade Galega do Uruguai. O irmán Canabal voltou recentemente d'unha longa viaxe aérea que abarcou Sud-América, os Estados Unidos, Inglaterra, França, España e Portugal. En París istivo co síñor Castelao nos intres en que se atopaba no leito, más fortemente atacado pola doença da que damos conta n'iste número. Díl trae as más afervoadas eispresións de garimosa lembranza dos galegos do Plata.

Tamén pasou o irmán Canabal uns días na Terra, onde recolleu impresións das moitas dificultades de todo orde con que loita o povo, baixo as gadoupas falanxistas e do rexo espritu co que se mantén fidel aos ideaes de libertade e de democracia.

Isidro Rodríguez Amoedo. — Atópase ante nós iste bó irmán, dirixente da Irmandade Galega de Mendoza que tan outa laboura patriótica ben desenvolvió n'aquila provincia cuyana.

Iste irmán, que conta con moihas simpatías no seo da nosa colectividade, ven sendo ouxeto de diversas atencíos e agasallos.

O saudar afervoadamente o irmán Rodríguez Amoedo, deseñámcelle unha boa estada n'isto capital.

LEA E DIFUNDA

A NOSA TERRA

PERIODICO AUTENTICO

GALEGO, QUE DEFENDE

A AUTONOMIA DE GA-

LIZA

(Recollido por Amadeo López Bello)

A Pantasma Castigada

Cóntano, e como o contan así o dígo.

Era d'unha vez no lugar de Pareda e había un mozo que se tiña por valente e de non ter medo a nada. Esto puña de malas pulgas ós mozos do lugar que se sentían pequenos ó lado d'aquel matón, e polo tanto pensaron xogarlle unha mala pasada.

Tiña este mozo, que lle chamaban Odilo, unha moza n'un lugar de fora, e con ela iba parrafeitar todos os días de descanso alá pola eida da tarde, e non volvía hasta moi entrada a noite. De esta ocasión valéronse os mozos do lugar pra xogarlla, o qual fixeron da forma seguinte:

Colleron unha sábana, puxéronlle tres paus pola parte d'arriba, meteuense qui dentro e con tres farolles e duas linternas que tamén meteron, parecía mesmamente cando estaban acesas que ardía todo aquele como un fachneo. Os outros tres mezos, pois os da broma eran catro, quedaron con fachos de palla en disposición de encendelos tan pronto como o que faguía de pantasma asubiase.

O camiño que tiña que andar o mozo que entendía por Odilo, era camiño real e quasi na metá tiña un cruceiro que era o sitio onde se colocaron con todo o preciso para lle meter medo.

Pouco tiveron que esperar, pois d'allí on nadiña ouviron carasperar e o ruído d'unhas botas que ainda ó lexos decían que o dono pisaba recto. Tan pronto chegou ó cruceiro por pouco non se quedou seco ó ver unha pantasma que botaba lume polos ollos e en moi activo astivo a que non collese un

ha carreira e non parase en deixa á casa; pero pensouno millor, aínda qu'o tempo e o caso non eran dos pintados, e púxose a faguer a señal da cruz primeiro, arrenegar ó demo despois e terminar logo por se achegar pra lle preguntar o que s'elle ofrecía. Nunca tal cousa se lle ocorrira. A pantasma que prañada contara con semellante estrevemente, pegou a fuxir como un condenado, e moi pouquín tempo lle levaría chegar á casa, si non houbera quen llo impedise, y ese alguém non foran as bruxas.

Todo o mundo sabe, e si non o sabe eiquí estou pra lo decir, que cando é de noite ó escampado, non se pode asubiar, pois d'esa forma chámase as bruxas, que é un pernte de asedar o liño, tratan de llo cravar na pel; e tense dado casos de xente que está na sua casa e ver unha luz no monte e asubiár ó punto que pechaba a ventana, e tan pronto como o fixo, quedan o pernte cravado, de tal xeito que se precisaron en mais de unha ocasión tres e catro homes pra arrincalo. Boeno, pois volvendo ó conto d'enantes, tan pronto chegou ó cruceiro o mozo a quer esperaban, asubiou, seguiu quedaran entr'elles algunhas do lugar, e moi mal lle forá si a Providencia, que sempre vela por nós, non o salvava. Cain e levantouse non sei as veces, engarroulle a sábana n'unha silva, que se lle quedou c'un anaco, e por fin despois de moito correr e berrar deu co seu corpo no chau, sin forzas pra seguir; encomendou a sua alma a Deus e deixouse que lle

arreasen todo o que quixesen. Non que decir ten, por que estas bruxas non perdoan, que lle encheron o céu de couces, e non ndeixaron ós no corpo nin sitio na cabeza sin llo magoar a paus; estordegáronlle un brazo, encheronlle a boca de terra, e si non o mataron que llo agrada á Providencia que como xadixen non abandoa ós seus fillos en trances apurados.

Vós creeredes que xa acabou o conto, pois equívocástevos, ainda trouxo o seu rabo. Enteirada a Xusticia dos malos tratos que lle deran ó Xesé, o da sábana, cómennou a indagar e preguntar quem fora e quien non fora os que tal barbaridá cometean, prenderon ó Odilo, ós tres compañeiro do Xosé, a catro melleres, que se deceía eran bruxas, pra saber, e non souperon sinón que aquil día andiveran por todo o monte moitas luces, apagándose e encendéndose, preto do Xosé, pero que nada sabían e que prañada se meteran n'asunto.

Dende entón n'aquil povo todo o mundo se mete na camiña desde as dez da noite — pola nova — non raiu e ás oito no inverno, e si algunha vez se xuntan os mozos do conto, non fan sinón pensar no que lles pudo haber pasado aquel día e graxias ás graxias, todo quedou a ben.

No 463º. Aniversario da Morte de Pardo de Cela

Co patrocinio da "Irmandade Galega", "Centro Ourenseño" e "Centro Pontevedrés", foi tributado un homáxe á lembranza do Mariscal Pardo de Cela, o dia 17 de Nadal, nos salóns do Centro Ourenseño, con motivo de se cumplir nesa data o 463º aniversario da morte d'aquel héroe galego que foi asesiñado en Mondoñedo polos persoeiros dos Reises Católicos.

Foi un aito de caraute patriótico galego no que se puxo de manifesto o fondo sentimento de veneración que perdura nas nosas xentes pras grandeiras figuras que, como Mariscal Pardo de Cela, deixaron na historia de Galicia un fito heróico dindo da mais outa e quente lembranza.

No proscenio estaba a bandeira galega, como decote, persigüendo a xuntanza e como símbolo ergueito do noso sentimento patrio. O público —non mui numeroso pola incremencia da noite que era de tempestade— ofrendou o homaxe da sua presenza i-escoitou os oradores que falaron da esgrevia figura do Mariscal e do que él representou pra Galicia nos seus tempos e representa ainda no noso presente e pro noso porvir.

Primeramente falou o irmán Fiz Antón Fernández explicando o significado da data e do homaxe que se reaizaba á lembranza d'un home que tuvo morte tráxica por defender os direitos de Galicia i-a sua independencia frente ós invasores centristas que iban submeter a nosa terra á escravitude política.

Despois falou o irmán Avelino Díaz quen fixo unha esquemática relación histórica de Galicia sinalando o noso orixin celta i-os feitos más relevantes da nosa historia patria dende os seus comenzaos até chegar á época de Pardo de Cela pra facer, logo, unha sembranza do Mariscal, como figura d'unhos tempos "en que non se podía ser máis que unha destas duas cousas: ou amo ou servo". Analizou a vida i-os feitos de Pardo de Cela d-acordo a unha interpretación lóxica do seu vivir, das suas loitas, da sua morte e do que todo eso significou pra Galicia. Dixo que o Mariscal foi un exemplo e que foi, é e sera decote un símbolo inmorredeiro nos altares da patria e nos coñecidos galegos.

Fixo un chamado ós galegos de hoxe pra que se xungan "en apertado mollo" en torno a Castelao i-ós demais patriotas que polarizan as ansias de Galicia e fixo unha exhortación ós irmáns da patria pra que teñan fe no porvir e sepan que os emigrados estamos con eles na loita e na esperanza.

Despois falou o segredario do Consello de Galicia, irmán Alonso Ríos, que glosou o dito por Avelino Díaz e fixo unha atinada exposición das circunstancias en que hoxe se desenrola a vivir da nosa patria citando exemplos e poñendo de manifesto os direitos de Galicia a ser politicamente ceibes.

Fixo un resumen das expresións dos outros oradores, sinalou as labouras desenroladas polos patriotas na Galicia e polos fatos de emigrados que decote pensan e autuan en consonancia co intrés da patria;

afirmou a seguridade de que a nosa terra se verá logo dona dos seus destinos e poderá vivir d-acordo á sua modalidade sin as noxentas trabas do centralismo opresor asegurando que o mañán e noso por direito e por xusticia.

O público tributou alongados aplausos os oradores i-o aito, en sí, foi unha verdadeira demostración de patriotismo e unha afervocada lembranza ó héroe Pardo de Cela i-unha condenación pras seus verdugos que o foran también das libertades de Galicia.

A continuación publicamos o discurso do señor Avelino Díaz, por consideralo diño de ser coñecido e divulgado.

DISCURSO DO SEÑOR AVELINO DÍAZ

¡Condescendentes irmáns! Cando se trata de falar de Galicia, das xentes e das cousas galegas, eu, ainda que non teño méritos nin capacidade, non podo negarme nin podo deixar de dar a miña franca axuda as labours que se fan a prol da nosa patria e do noso povo.

Pra falar d'unha figura tan esgrevia como foi a do noso héroe, o mariscal Pardo de Cela, pra situala no seu verdadeiro cadro, dentro da historia de Galicia, fai falla, polo pouco, facer un curto resumen dos acontecimentos anteriores a él ca sua época, pra podernos decatar dos fautores que, dun ou d-outro xeito, poideron incidir sobor da época misma e sobor do persoaxe cuio relembo nos xungue hoxe aquí, porque moitas veces unha figura escrareida, un feito histórico, un acontecemento importante, responden a fautores que veñen de muy lonxe e son algo así como resonancias de muy antigas causas. Por elo, eu quisen facer unha lixeira incursión polos sucesos anteriores a Pardo de Cela i-os seus tempos co gallo de extraer d-eles algunas consecuencias que poidan sernos útiles pra entender mellor ó mariscal, os seus feitos i-ós acontecementos que rodearon o seu vivir i-a sua morte, acaecida o 17 do nadal do ano 1483, en Mondoñedo.

Botemos, pois, unha ollada o panorama histórico de Galicia, unha ollada superficial, sin afundirnos moi noas consideracións dos feitos pra non desvirtuar o motivo central d'esta lembranza que hoxe facemos a un dos galegos mais ilustres de todos tempos, que deixou tan fondo sulco no vivir nacional galego.

Na vida dos povos hai sempre un fondo de misterio que non se pode desentrañar de todo que, por muito que se rabuñe nél, sempre quedará un algo de segredo sin develar. O povo galego non se furtou a esa lei fatal e, como todos os outros povos, topase tamén no caso de non saber a cencia certa cal foi o seu orixin primixénio, de donde surdiu a sua pirmeira raíz racial.

Polo que sabemos, chegamos a concrusión de que, racialmente, somos de orixin celta, e temos eso como unha verdade. A terra ten incontables millóns de anos i-a intelixencia humana, a presunción i-a dedución non poden ir muy lonxe, e como non é posibel supoñer que Galicia estivo sin ser habitada denantes

de que os celtas se aposentasen nela, dedúcese que algunas xentes vivían no noso país, pro, non sabemos cales e tomamos un fito como punto de partida, o que nos semella estar próximos á realidade: ese fito é o celta. Damos, pois, por sentado o noso orixin celta.

Sentada a premisa do noso orixin celta, quedamos en que ese e o noso basamento racial e temos a esa raíz como raíz da nosa nacionalidade, comenzando con ela os primeiros capítulos da nosa historia.

O noso héroi, ben podemos dicalo xa que, ainda tendo seus defectos como señor feudal, como representante d'unha época na que non se podía ser más que duas cousas: ou amo ou servo, demostra saber cal era a sua obriga n'aqueles intres en que se xogaba o destino de Galicia, a sua independencia, a sua liberdade, o seu porvir.

Todos os homes nun momento dado, teñen unha intuición reveladora do porvir e, seguramente, Pardo de Cela a tivo tamén detectándose de que o posibel triunfo dos reises católicos (e con elos o da Igrexa, coa que Pardo de Cela estaba en loita) non había de traguer pra Galicia mais que miseria, sometemento e perda da liberdade, tal como logo se viu.

Pardo de Cela loitaba contra a Iglesia feudal e voraz i-a Iglesia, representada polo Arzobispo de Compostela e polos bispos de Mondoñedo, Tuy, Lugo i-outros

máis, tíñase, posto do bando dos reises católicos; quere decir, contra Galicia, contra as libertades do povo galego, contra os seus direitos.

Queixas

A vida que leva o probe é como a vida do grilo: pol o día muita fame, pol-a noite muito frío.

Quedache de vir as nove viñeches as nove e media, tí non sabes que é pecado enganar a unha morena.

Separaino, separaino o viño tinto do branco, a míñ xa me separaron de quen eu quería tanto.

Mormurazón

Meu coletiño de tela hoxe por gala saliu, a xentíña fala, fala ia miña bulsa o sentiu.

Teño unha silva na porta que me pica que me prende; teño unha mala veciña que por diñeiro me vende.

Chamácheme moreniña, blanquiña vaite lavar; dices que non teño amores inda chos podo emprestar.

Morte

Eu ben víñ estar o moucho enriba de un cacho de uvas; vaite de ahí morte negra desamparo das viudas.

A subir o alcipreste cheguei o medio e caín, o alcipreste é a morte i-eu para morrer nacín.

Perdida a loita pola Beltraneja i-os seus partidarios, todos os nobres galegos se foron sometendo ó persoero dos reises católicos, Fernando de Acuña, exceuto Pardo de Cela, quen tiña ergueito bandeira e loitaba sin descanso contra o poder alleo que xa se tiña adonado do resto de Galicia. Cercado na sua fortaleza da Frouseira defendíase bravamente e daba que facer ás tropas dos reises Católicos, sin que estas visen posibilidade de vencelo.

No ano 1480 unha caricatura de cortes xuntada en Santiago, condenan a Pardo de Cela a confiscación dos seus bens i-a "muerte en garrote" en nomean a un mercenario francés, capitán Lois de Mudarra, pra prender ó mariscal, cousa que o tal mercenario somentes puido conquir ó cabo de cuase tres anos, gracias á traición de unhas malnacidas, non sin que, denantes, o Mudarra tivere de las derrotas y tivese que refacer as suas hostes.

O Castelo de Pardo de Cela, foi tomado, non polas armas da Castela senón polo soborno i-a traición i-ó dia 7 de nadal de 1483 foi preso o mariscal e levado a Mondoñedo, donde dez días despóis (o 17 de nadal de 1483 d-infausta memoria) foi asesiñado xunto co seu fillo, mozo de 22 anos, que según o historiador Alvarez Villamil, "no había hecho mal a nadie ni cometido más falta que obedecer a su padre, y se resignó a la muerte con el valor y la conformidad de un mártir".

E ainda a Igrexa, como sarcasmo, enterrou a Pardo de Cela na catedral de Mondoñedo pra sustraer os seus restos a veneración i-ó homenaxe do povo galego que, dende entonces, lle rende de cada vez máis afervoado relembo. A fortaleza da Frouseira, santuario da rebeldía galega, altar no que a imaxen da patria viviu alumada pola chama da liberdade, do honor e do sentimento patrio, foi derrubada. Dende entón Galicia foi escravizada i-as nosas libertades foron desconocidas polo imperialismo castelán.

Mais o sentimento do povo galego, o seu anseio de liberación a sua ansia d'un vivir ceibe non morren nunca e día ten que chegar axiña en que en Galicia volta a brilar o sol da libertade i-a independencia política, pra que o noso povo poida vivir con dignidade a sua vida ceibe.

Manten os que dín que o Mariscal loitaba por intereses alleos a Galicia; poída ser que, en parte, o fixese por intereses propios

outras virtudes, abondaría o feito de ser, como foi, nemigo da Igrexa e nemigo da realeza extranjeira, nemigo, como diría Curros, dos "lobos da terra e dos lobos do ceo", nemigo das duas pragas que dende enón teñen a Galicia escravizada no espírito e na carne. Pardo de Cela foi o home que, erguendo a bandeira da libertade galega como un lábaro sacroso, deu un exemplo varil ás xeneracións posteriores e foi o símbolo no que se inspiraron despóis todos os galegos que souperon de inquedanzas e patrióticas rebeldías, e o símbolo no que nos inspiramos os galegos de hoxe e será sempre o símbolo inmorredeiro no que se inspirarán as xeneracións do mañán hastra que Galicia conquiera a prenitude dos seus direitos e faga realidade o ideal polo que ven loitando dende-as primeiras edades e mais, dende que o Mariscal foi asesiñado en Mondoñedo tal día como hoxe.

¡Loubauza á memoria de Pardo de Cela! ¡Loubauza eterna e condenación prá os verdugos, que foron os verdugos das libertades de Galicia!

¡Irmáns que me escoitades! Inspirados no luminoso exemplo que nos legou o Mariscal, no que nos deran despóis os hérois de Carral, os de Guillarei, os de Sobredo é derradeiramente, Bóveda, Casal, Quintanilla, Suárez Picallo e tantos centos de mártires sacrificados polo besta feixista, fagamos a solene promesa de seguir o visiro que aqueles nos sinalaron, de xunguirmos todos en apertado mollo, como bós fillos de Galicia, pra defendel-a, pra axudarla a conquir todas as libertades e direitos que lle corresponden, pra surcalas ás culturas da gloria que merece e ten direito a disfrutar, no símbolos dos povos ibéricos e no conxunto dos povos do mundo.

Todos xuntos, como un solo home, en apertado mollo, xunguidos no ideal de patria e rendición ó redor dos que separamos a Galicia, honorala i-engrandecela, ó redor d'esa nosa gran figura consular, dese noso grande guieiro que é Castelao, d-ele home que polariza hoxe na sua persoalidade canto ten Galicia, canto temos os galegos de nobre e de bón nas nosas aspiracións, nos nosos sentimientos e nas nosas ansias. Porque Castelao, nestes intres, tamén é o símbolo do persente e do mañán promisor, e porque, estando á sua veira, estamos preto do corazón de Galicia.

Es os irmáns da patria, lonxana e benquerida, fagámoslle chegar un mensaxe de agarimo, de fe i-esperanza; un mensaxe d'amor no que vaia a eles a seguridad da nosa axuda, da nosa solidaridade, do noso patriotismo, pra darles anovadas forzas e pra que seípan que, lonxe da patria, os nosos corazóns están con elas e cos bós fillos que loitan polo sua redención.

¡Irmáns galegos! Neste 17 de nadal fagámos a promesa de loitar polo patria hastra vel-a redimida. A Galicia emigrada ten de estar decote os pensamentos postos na terra mátria e no seu rexurdimento.

¡Irmáns da patria! A Galicia emigrada está coa patria e con vosco! ¡Adiante! ¡A nosa terra é nosa!

E se o Mariscal Pardo de Cela

O Feixismo en Galiza

Relato dun Fuxitivo

Como xa parescen esquenidas tantoas atrocidades e infamias que cometeron os feixistas na nosa patria e fálase incruso dunha unión cos que as cometieron ou, polo menos, as consentiron, e bó que refresquemos a memoria, e recordemos algo do tanto que se fixo e que non ten perdón de ninguña cras.

O relato que publicamos apareceu na revista "Nova Galiza" do 8 de Xaneiro de 1938.

Ao sobrevir o levante militar, vivía eu coa miña xente — muíller e varios fillos, todos pequenos — nunha cibidade de Castela, e era dono dunha pequena industria. Militaba no Partido de Ezquerda Republicana desde a sua fundación. Aos poucos días da militarada escomenciei a ser perseguido. Vendo que todolos amigos e correligionarios eran detidos e asesiñados, tomei a informa de faguer noite fora da casa. Varias vegadas foron en precurza miña e non me toparon. A derradeira, unha persoa ben ao tanto do que sucedía cada noite e do perigo que eu corría, veudo a me avisar e dixome que os enemigos tiñan decote vixiada a casa e que estaban ao acexo para me botar man cando me visen vir, e darmme morte. Eu tiña que dar creto ao que me dicía aquel amigo, non somente por fe na sua palabra e nos seus informes, senón porque ben via eu mesmo a sorte que corrián os homes de ezquerda e a xenreira con que fun mirado dende o primeiro intre. Así foi que decidín fuxir, xa tan preto do perigo que non tiven tan siquera tempo de me despedir dos fillos e da muller. (Quince meses estiveron sen saberen de mim). Vindo ao caso: Aquela mesma mañán, sen ir pola casa, como digo, e sen tan siquera dar conta do meu acordo á persoa que se curou de mim avisándome, e a quen lle debo a vida, consegúin un taxi, e nel fixen un viaxe arreo de seiscentos kilómetros, até chegar ao Ferrol. Outro camiño d'evasión non vía d'aquela que tornar a Galiza. Pero, ainda ali, xa non me topaba como na miña terra. E moi duro estar como desterrado no propio país.

Estudei o xeito de mellor sortear o receio d'aquela xente que alá manda e asoballa, e funo conseguindo de forma maravillosa, cada día nun povo distinto, non sendo en algúna cibidade e en vilas importantes, nas que demorei deixa oito días. Nalgúns pasaba por viaxante, n'outros sitios por un fabricante catalán surprendido en viaxe polos acontecimentos e, en todas partes, por un admirador sen tacha do "grorioso movimiento". Así chaman aqueles asesinos á sua traición. O movemento era o

meu. Andiven preto d'un ano d'unha banda para outra, ainda que fose con moi pouca groria e tendo que calar diante de mil falcatruadas. Percorrián as catro provincias galegas e tomei boa nota do que alí pasa.

Mais de sesenta e cinco mil cibudadáns galegos foron asesiñados impunemente. Boa parte de esa cifra arrepiante, pero certa, era de escolantes e médicos. Nesto demostran aqueles brutos a sua rabia contra o que pensa un pouco pola sua conta ou ten algúns saber. A cultura oféndelles, sobre todo se non-a poden levar elles pola corda, como si fose unha vaca. En canto a cultura se lles sube aos homes verdadeiramente á cabeza ou lles quentan o sangue faguéndoos persoas, deseguida o feixista ponse furioso. Non queren homes, e, menos, homes cultos, porque diante d'eles non poden ter autoridade. A autoridade feixista quer ser como esa dos carreiros mal fadados que disfrutan mallando ás bestas. Ainda que os seus letreados — uns poucos servos con antellos que venderon as letras — falan da cultura e din que a defenden, o que fan é esterminala, a grande e a pequena, a dos que teñen por oficio de rumbo servila, e a más homilde, pero respetable, dós nosos traballadores. Non fan falla moitas luces para se decatar das suas mentiras e feitos indinos. Eu non son dos más leídos, pero abonda ter ollos e senso ordinario.

En vilas e cibidades como Redondela, Tuy, Cangas de Morrazo, Pontevedra, Vigo, A Cañiza, Lalín e outras da mesma provincia, o exterminio de médicos e mestres, polo solo feito de seren liberales, pódese decir que foi total. Eu topábam en Vigo cando fusilaron ao doctor Arbones, a Waldo Xil, aos irmáns Bilbatúa, un d'eles diputado do Parlamento hispano, a Secoane, tamén diputado, a Botana — undos homes más queridos en Vigo —, Martínez Garrido e outras persoas de mérito. O dia que asesiñaron ao xoven Fraiz, fillo do mestre do mesmo apellido, apareceron máis de cen cadáveres espallados en distintos logares do térmico de Vigo, vintetres d'eles ferroviarios.

Topándome outro día do mes de outono do 1936 en Marín, puden tamén presenciar unha recolleita de cadáveres que encheron dous camións, todos eles da citada vila. A execución fora espantosa. Nenos de catorce anos foron os verdugos. Quizás querían adestralos no crime, dirlles a primeira lección práctica de feixismo. E pouco afeytos ao manexo das armas, o suplizo dos mártires foi cousa que sobrepu-

xa as fantasías infernaes. Un falanxista que paraba no mesmo hotel que eu comentaba o feito e dicía que "indo moi acertados os mandos en acordar a morte d'aquela xente, non-o estiveran ao escolher o procedimento, xa que os rapaces que realizaron as execucións case que non rexían co fúxil, e houbo vítima que recibiu máis de vinte disparos para poder morrer". N'aquela desventurada vila de Marín pasan de douscentos os asesiñados, e así en todas partes.

Na provincia de Ourense tamén foi brutal a represión. Testigo constante dos crimes é a xente de Rivadavia. Os familiares dos desaparecidos de cada noite xa sabían donde habían d'ir a buscalos, pois n'esa provincia usábase o procedimento de amarralos e guindalos ao río Miño, cujas augas ao se fusionaren en Rivadavia coa corrente d'outro río, fan un remuño que lanza os cadávres fora. Cincuenta, e máis ainda, cada día, no transcorrer de varios meses, foron recolleitos e douselles sepultura no Camposanto d'aquela vila.

Como exemplo de perversidade hei de lembrar que en Rivadavia había un falanxista chamado "O Abisinio", que tiña matado máis de mil roxos, como chaman á los homes de ezquerda. Ese criminal disfrutaba da estima da xente de dereitas, unha estima que non ten nome. Era o ídolo das beatas, dos parvos, dos ricos e dos cregos.

Os frades de Rivadavia exercían a censura en correos, e os cregos das aldeas adicábanse á piedosa obra de baixar ás vilas a delatar aos que non tiñan o neno baustimado ou estaban casados polo civil. Os nomes das persoas eran tomados en conta polos directivos de Falanxe, xa se sabía, aquela mesma noite eran asesiñados. Cregos que fan á relixión esa cras de servicios non é raro que estén a punto de poñer no altar a imaxe facchiosa e sinistra do "Abisinio".

Na provincia de Lugo foi onde menos violenza tivo a represión, noustante, non baixan de oito mil as persoas sacrificadas.

A Coruña — cibidade e provincia —, da frío pensar o que está sofrindo. Durante os días que demorei no Ferrol podo dicir, sen temor a engano, que o promedio de asesiñatos non era alí menor de dous-centos por día. Houbo data, como aquela en que xuzgaron ao diputado Rufilanchas, en que os consellos de guerra dictaron máis de cen penas de morte, e hai que contar que somente unha pequena parte dos asesiñados arano por sentencia oficialmente declarada.

Hai que engadir despóis a fame, a probeza que cunde ate ser unha amenaza para a xente que tiña un bó pasar; o pesadelo constante das delacións e das venganzas, todo un cadro de baxeza encaramada que fai maior, coa afrenta, o sofrimento.

Por fin, puden embarcar para América. E poucas veces —nunca, non sendo nestes tempos — puido un galego emigrar con tanta ledicia. Pero a ledicia non durou. Tivo a sua hora no primeiro intre de libertade. Des-

Estampa da Coruña baixo o terror feixista

Están diante de nós dous "evadidos" da Coruña. Queremos ler na sua face ou ver a través d'ela cómo é Galiza baixo a espantabel opresión feixista, e só conseguimos descobrir un sexto crepuscular, indeciso, no que se funden a tristura das lembranzas coa surpresa e ledicia de estar en salvo, como si fosen náufragos, recolleitos por un gran navío n'unha illa salvaxe. Estaban tan afeitos a ollaren a tiranía i a descobrir por todas partes na nosa terra, a sua impronta sanguinaria e zurda, que no primeiro intre non saben qué contar. O recordo e un: Galiza atropellada, ferida na sua carne e na sua dignidade, mergullada no fondo d'un oustinado pesadelo... O fondo do cadro é tan sinistro e ensarillante nél tantos episodios — todolos días, a total-as horas! — que na memoria do que ven d'álá todo se xunta, como milleiros de saílos n'un clamor, ou como mil silenzios n'un silencio único... Pero as nosas perguntas van tragendo feitos a xerfa da atención.

—Non poña os nosos nomes — dí un. — Quedan alá parentes...

—!Ou que os poña! dí outro, no pulo de responder do seu testemuño co seu nome...

—Perdede coidado — decimos nos. Non daremos aos feixistas ese gusto. (Rien os dous). — Cómo conseguiste des fuxir d'álá?

—Como outros moitos.. Cada día e mais difícil. Vixian moito as motas...

(Aqui fan o relato da sua evasión, unha pequena novela d'aventuras que pasa ao noso arquivo... Algún día quizais xurdirá unha intrincada novelística co tema dos evadidos galegos — e o tema tráxico de tantos que ficaron para sempre nos lindieiros da liberdade...).

Da nosa conversa con estes dous rapaces quedánnos ante as mans unhas notas rápidamente recolleitas, que agora, sen ouvir a voz d'eles, párécenos mais fúnebres...

—Sí, o xeneral Caridad Pita era un home valente, un home honrado. O xeneral de división Salcedo, días antes do levante militar, déralle orden de visitar dí e noite os cuarteles da Coruña. Un día — o da sublevación — Caridad Pita chegou ao cuartel d'Atocha as once da mañán. Ao entrar no cuarto de bandeiras, o coronel do Reximento, Martín Alonso, ascedundado por varios oficiais, envitouno a sublevarse. Negouse en redondo e pecharóno n'un calabozo co seu axudante — comandante Goizueta—. Ali tivérono dez días. Despois levárono ao castelo de San Felipe, no Ferrol. Veu o consello de guerra. Con Caridad Pita comparescían tamén como procesados o xeneral Salcedo i o coronel d'artillería Torrado. De nada valeu o empeño que puxo o instrutor da causa — ex-xeneral Feixón — para evitar a inxustiza... Os dous xenerales — Salcedo e Caridad Pita — foron condenados a morte. O coronel a quince anos de presidio. Amigos e parentes andiveron a ir e vir — Salamanca, Burgos, Sevilla... a pedir o indulto. O xeneral auditor de Burgos chegou a se expresar así, para aforrарles aquel traballo: “—Caridad Pita é inocente... En boa lei non se lle pode culpar de nada. Pero hai que fusilarlo por motivos de alta política”—. E o nove de noviembre foi fusilado nos fosos do Castelo. Toda a Coruña conmoveuse con esta morte...

O caso de Rufilanchas... Douscentos feixistas andaban, dende o primeiro intre, en procura do diputado

póis foi pouco a pouco vencida pola lembranza dos que quedan alá, polo furor de tanto aldraxe contra a vida e a honra da nosa terra.

socialista Rufilanchas. Non daban co seu refuxio. Ao fin viñeron a saber que estivera agachado na casa d'unha pescadora do Muro. Detivérona. Golpearóna deixa deixala sen sentido. Catro ou cinco vegadas más, n'outros tantos días repetiron o suplizo. A muller resistía. Ao fin, entolecida coa dor, dou indizos — o que sabía — que permitiron aos feixistas, a través d'unha cadea de vinte detencións (persoas acusadas de protexer a Rufilanchas), dar co paradeiro d'este. Topárono unha noite n'unha casa do barrio da Ponte do Pasaxe. A culatazos e a patadas levárono os civiles ao Cuartel d'Atocha. Dezesete homes tres mulleres, acusados d'habelo aco-beixado, entraron tamén nos calabozos.

O consello de guerra... ¡Acúsase a Rufilanchas de ter botado un discurso "laico" no Congreso Defendese él — non quixera nomear defensor — e defende tamén aos outros encartados. O seu informe, cálido, baril, cheo de enerxía e de medida, crarísimo de razóns, deixaba pequenos, pobres, aos verdugos... Todo o convencimento e toda a simpatía dos que ainda son capaces d'estivar a un home estaban da sua parte... Ao remate daquela rafega de verdades, rachou a toga e os seus vestidos interiores e descubrou o peito, a espalda, os brazos... O público rompeu n'un berro súbito d'horror. O que vía non era corpo de home, era unha pura chaga, unha codia de sangue e de feridas.

“¡Matarádesme, pero saberá o mundo entero como torturades, como quemades as carnes aos que caen nas vidas mans! ¡Todo o meu desprezo para vos, asesiños, vergonza d'un país civilizado!”. Non-o deixaron rematar. Guardias e falanxistas, como cans da rabia, botáronse enriba d'el e arrastrárono forra do salón, mentres outros esparexián a xente a sablazos... O mesmo día firmáronse as vinte sentenzas de morte contra os encartados no "proceso Rufilanchas".

¿Asesiñatos así? Moitísimos. Non dariámos rematado. A don Xosé Mijares, diputado d'Unión Republicana, abondoule socorrer cuns anacos de pan a uns correligionarios — que andaban a fuxir dos falanxistas e levaban dous días sen comer — para "mecer" a morte. Unha patrulla sorprendendo n'ese acto. Procesárono. Oito días despois era fusilado no Campo da Punta. Non morreu da descarga do piquete. Dérionlle tres tiros de gracia e ainda tivo folgos para erguerse do chan, manando sangue, e chamalos, n'un berro derradeiro, polo seu nome... asesiños!

O que se conta de Villaverde (o "leader" sindicalista) é ben certo. Ao detelo ofrecéronlle a dirección dos grupos de Falanxe. (Querían mercarlle a popularidade...) A resposta de Villaverde foi cuspirles e rechazarlos con verbas indignadísimas... A culatazos e a puntapés destrozárono no patio da cadea.

Todolos días, a total-as horas, teñen ocasión de cometer un crimen... E van alá onces mases...

Na rua de Panadeiras (na Coruña) había unha taberna. O dono foi detido e condenado a morte por non querer descubrir o paradeiro de dous fillos seus. Enteráronse os fillos de que fan fusilar ao pai e presentáronse... Non lles valeu o xesto. Fusilaron ao pai e aos fillos, e ainda enriba a outra filla, belida rapaza de vinteún anos que foi protestar d'aquele inominio.

(Os dous rapaces que temos diante non dan cabio... Por unhas cousas lembran outras... e agora xurden nomes e nomes, cada nome unha vítima d'un crimen. E engaden: "Nin siquera se pode socorrer aos horfes e as viudas d'esas vítimas. Dar unha codia de pan é, moitas veces, xogarse a vida").

Francisco Blanco

CIGARRERIA POR MAYOR Y MENOR

Av. SANTA FE 1100

U. T. 41, Plaza 0278

DO LIBRO "SEMPRE EN GALIZA"

Refugamos, en principio, calquera sistema violento de goberno, e xa se vé que por fidelidade á democracia estamos hoxe desterrados de Hespaña; pero non temos saudades d'unha República que, a barullo, regalaba liberdades aos homes intolerantes e frente aos povos mantinase usurpadora e absorbente; e decir, unitaria e centralista. Non abonda que a dictadura nos separe de Hespaña para que chorremos pol-a cidadanía perdida, pois a restauración das liberdades cidadáns, asentadas no réxime unitario e centralista, devolveríannos ao perigo de novos desbaraxustes seguidos de dictadura e, polo tanto, de novos desertos. Diremos lealmente que a nosa condición de "separados" está próxima a trocarse en enerxía "separatista", porque nin os demócratas hespánios queren comprendernos.

Todos asistimos ao rexurdimento de moitas nacionalidades europeas, aguilloadas por novas doutrinas políticas, e semellante feito non foi desprezado polos demócratas de ningún país multiforme. Soméntes os hespánios e os franceses seguiron a teima uniformista do século XIX, apuntalando a finxida e aparente unidade nacional en que creían os seus abós. Polo que toca ao liberalismo hespánio diremos que soio estima as teorías que caen en desuso; así, aceptou o provincialismo nos tempos rexionalistas e o rexionalismo cando xurdeu unha nova concepción das nacionalidades. Calquera vivo afán descentralizador, é severamente condenado por "separatista", pois n'este cariz da política somentemente se aceptan os afáns que morren. Sírvanos como exemplo de retraso, á deriva, a Constitución autonomista do 31. Non hai dúbida de que nos imos achegando á forma máis avanzada de secesión, por culpa dos demócratas e liberaes de Hespaña; pero eu digo que non fondo das varias demandas que presentamos latexou sempre un mesmo anejo. Non é certo que o provincialismo fose menos eixente que o rexionalismo, ni que éste sexa menos perigoso que o nacionalismo. Antolín Faraldo —que era provincialista— propuso a independencia de Galiza na sonada asamblea liberal de Lugo, en 1843, atrevimiento que non tivo ningún rexionalista. Estamos indubidablemente na derradeira e insuperable fórmula de concordia, e sería gran loucura que os republicáns non estimasen, porque xa non os que-

daría máis recurso que o da separación.

Recoñecemos a eisistencia real de Hespaña (unha realidade que comprende a Portugal, porque abrangue a Península enteira) e entendemos que esta unidade debe plasmarse políticamente en forma de Estado plurinacional, o máis forte posible, a fin de que logremos o asentamento permanente e definitivo da paz e da convivencia. Queremos que Hespaña sexa forte para crear un outo interese común, armonizando n'unha coordinación superior as varias nacionalidades que a compoñen e defendendo a soberanía de cada unha d'elas; e decir, a integridade funcional dos órgaos que lle han de dar vida. Comprenderedes que estamos falandos d'unha República federal, basada no concepto novísimo das nacionalidades e á outra banda do federalismo americán que tanto ademebrian os repúblicos do 73.

No derradeiro perigo de secesión que correu Norte-América, os sudistas decían que a Unión estaba integrada por Estados soberáns e que, polo tanto, podían separarse cando quixeran, porque a Constitución non o impedía; en troques, os nordistas declaraban que a Unión era a nai dos Estados Unidos e "que todos xuntos formaban unha soia Nación". A banda do Norte estaba no certo, porque o pacto dos Estados fixérase para plásmares políticamente o que xa era unha realidade nacional ou estaba en vías de selo. Por eso Lincoln, ao posesionarse da Presidencia en marzo do 1861, declarou que a Unión era indivisible. En contraste coa República Norteamericán —federación nacional de varios Estados libres— invocaremos a Unión de Repúblicas Soviéticas —organización estatal de varias nacionalidades independentes— para ver cómo en ambas se consideraba intangible o "ser" nacional. N-efeito; a Constitución dos Sóviets dí no seu artigo 17: "Cada República federada (ali as Repúblicas son as Nacións) conserva o dereito de separarse libremente da URSS". Pois ben; o que á Hespaña lle falta en estensión territorial e en virxinidade etnográfica, sóbralle en fondura heróstrica, en variedade de sedimentos insobornables, en cristalización poliédrica do carácter; e, polo mesmo, non os atopamos no caso das Américas. Se o territorio hispano estivese coberto por un soio povo non teríamos

por
Castelao

máis problema que o da unión dos dous Estados en que está dividido, e, n'este caso, serviríamos a concepción norteamericán; pero, aparte do problema unionista que se plantea de seu avermos dividida a Península, eiste o problema secesionista, planteado dentro do Estado hespánio pol-as nacionalidades asoalladas. Este problema — de Nacións e non de Estados — aseméllase ao da Rusia zarista e existe unha estrutura política basada na libre federación das nacionalidades. Claro está que non somos partidarios do divorcio, porque quixéramos que o amor fose inquebrantable en toda unión; pero consideramos necesaria unha "lei de divorcio" para remediar, en parte, a posible desavenencia dos que se axuntan e dispóns resulta que non se aman. Da mesma maneira nós non somos separatistas; pero, en principio, queremos que as nacións teñan dereito a separarse do Estado a que pertenece, cando non sexan felices dentro d'él, pois endexamás poden renunciar á súa soberanía. En resume: declarámónos partidarios de toda unión pactada, sempre que se garantece a soberanía das nacionalidades.

No caso de Hespaña non se trata de axuntar os anacos dunha nación rompida cando propugnamos por unha unión con Portugal, nin se trata de desmembrar a nación hespánica cando arelamos un réxime federal, posto que tal nación non existe. Do que se trata é de abolir os propósitos absorbentes de Castela e de declaralos fracasados, reconécedo a eisistencia de varias Hespánias e dándoles a oportunidade de que se axunten para compriren coa súa unión o destino que á Península lle corresponde.

Tense dito moitas veces, seu escándalo, que todo bó hespánol é fatalmente rexionalista; pero a infusibilidade dos carraítos hespánios é absoluta en algunas rexións e relativa en outras. Todo depende dos grados que teña o carácter diferencial, en relación con Castela. Se unha rexión (nós decimos "rexión" como derivado de "rexir") conservou, despóns de catro séculos, os atributos do seu antigo carácter e todos eles, xuntos, compoñen unha categoría natural tan respetable como a de Castela, entón é necesario que se cancele a violencia asimilista, inútilmente exercida sobre d'esa rexión. Imos, pois, a discurrir como gallegos e como hespánios; pero non como casteláns.

Galiza é unha auténtica nacionalidade. Tén un idioma propio, fillo do latín, irmán do castelán e pai do portugués, cultivado literariamente cando a lingua de Castela andaba a gatas; tén un territorio delimitado naturalmente, de formas doces e entradas duras, que foi unha illa de pedra cando Hespaña xacía no fondo dos mares formativos; tén problemas peculiares, de tan rara orixinalidade que sempre ficaron ao marxe das leis liberaes de Hespaña e das arrepiantes preocupacións do mundo capita-

lista; tén unha cultura autóctona, manifestada en arte e sabiduría popular, tan insulares como foi a nosa Terra nos tempos xeolóxicos; tén predisposicións psicolóxicas que nos fixeron inasimilables á cultura e dereito de Castela, coma os bretóns na França e os escoceses na Inglaterra; tén, se quixéramos —que non queremos—, características diferenciais de raza, pois somos predominiantemente celtas. Galiza, pois, é unha nacionalidade hispana, tan respetable como Castela, e todolos seus atributos son igualmente diños de respeito.

Non sendo posible negar a perduración dos atributos nacionais de Galiza —xa ensamados, un a un, no libro I— é doado estimar a súa soberanía natural, i esta xerarquia, anterior e superior ás formas políticas, non pode satisfacerse con atribucións precarias e restrinxidas, concedidas por gracia do Estado unitario, é decir, polo inexistente Nacións hespánia, representada nas Cortes de Madrid; porque

rias estériles e contraproducentes, importadas de países eisóticos.

Do mesmo modo que non admiríramos de grado a restauración de institucións anacrónicas —poiso por caso, a Inquisición— tampoco apreciaríamos a persoalidade, simplemente herórica, dalgúns antigos reinos de Hespaña, aos efectos de pactaren connosco, porque non todos os povos con propria heratoria alcanzan a pertencer a categorías de nacionalidades, e, polo tanto, eses povos non teñen de reito a federárense. Non negamos a xúrdia persoalidade dalgúns antigos reinos, poñamos por caso Aragón; pero é que, por incorporárense ao pensamento unificador, deixáronse assimilar por Castela e hoxe teñen menos atributos que Andalucía. Abondará con saber que en Hespaña soio se falan catro idiomas, vehículos d'outras tantas culturas, para que a Federación non excedese de catro membros: Castela, Cataluña, Euzcadi e Galiza.

Eliminado, por escusivo, o criterio rexionalista dos vellos federaes, esto non quer decir que nós deixáramos de defender a descentralización político-administrativa no grado e medida que as rexións necesitasen de libertade para rexiren a súa vida privada e solucionaren os seus peculiares asuntos. E defendríamos o sistema autonomista, incluso a concesión de Estatutos, sen eisixir das rexións ningún plebiscito, ningunha proba da súa vontade de ser, pois abonda que sexan diferentes para que se lle dea eisistencia legal. Pero, eso sí, a ningunha simple rexión lle concederíamos o dereito a exercer o poder do Estado d'un modo independente, pois somentes a soberanía natural d'un povo ten dereito a esteriozarse en soberanía política. E velando polo integrade das nacionalidades non se lle pode outorgar ás súas rexións tamaña xerarquia.

Dispóns do devandito soio nos resta engadir que si os demócratas hespánios nos consideran separatistas non teríamos más remedio que selo realmente; pero no entanto debemos defender a lexitimidade das nosas ideias, amostrándolle aos gallegos apoucados a estrela das nosas esperanzas.

CASA DURAN

• SOMBREIROS

• CAMISAS

• BONETERIA

• PANTALOS

30 - Gral. Bosch - 30 U.T. 22-4405

AVELLANEDA (PINEYROS)

O seu TRAXE

O seu SOMBREIRO

A sua CAMISA

A sua ROUPA INTERIOR

MERQUEOS EN:

CELTÁ

FEDERICO LACROZE 4086
UNHA CASA
ENTEIRAMENTE GALEGA

Dáspetas insensitas,
Perné, formado güitos;
Pode oprimir o ferro,
Un corpo enfraquecido;
Mais as nobres idéas,
E gloriosos instintos...
Eses... non pode, non o
(duro ferro,
Nha a morte, extinguerse).
Edoardo YUNDAE

A Nosa terra

(NUESTRA PATRIA)

Ano XXX ★ BOS AIRES, DESEMBRO 1946

Redacción - Ademiniistración: Rúa BELGRANO 2186

FRANQUEO PAGADO
Concesión N.º 2032

CORREO ARGENTINO
Central B
TARIFA REDUCIDA
Concesión N.º 2727

★ N.º 454

DO CANCIONEIRO DA NOSA LOITA

¡Probes Paxariños!

por

RAMON REY BALTAZAR

★

I

*Na cira sentados
n'un toro de pino,
á veira d'un hórreo
valdeiro de millo,
calados e tristes,
están doux miniños.*

*Entrambos non xuntan
dez anos, de fixo.
Ela, a más pequena,
buscando agarimo,
arrinás'ao peito
do seu irmancín.*

*El pousa a cabeza
na d'ela, dorido,
i-a man pol-o lombo
pásalle con mimo.*

*¡Da lástima velos
tan pequerrechiños!
De veras parecen
dous polos de xilgaro,
que estando coa tiña,
caeron do niño.
¡Da pena miralos!
¡Probes pazariños!*

II

*Silencio de morte,
de lugar maldito,
envóveos o mesmo
que sudario frío.*

*Nada vese en torno
dos dous anxeños.
N'un vasto deserto
semellan perdidos.*

*Tan soio un machado,
cravado de fio
n'un pau que pra leña
estaban partindo,
quizás olvidado,
quedou com'un símbolo.*

*¡Poida ser qu'un día
érgase en castigo,
tallando sin dolo
gorras d'asesinos!*

*¡Qué traxedia fonda
os seus ollos viron
pra que d'ese modo
estén abatidos?
¡Da medo pensalo!
¡Probes pazariños!*

SUPERVIVENTES — Estampa de Castelao

III

*Cheo d'escapularios
e de crucifixos,
unha madrugada
chegou o feixismo.*

*Ao fronte ía un crego,
que, en nome de Cristo,
botaba responsos
coa pistola ao cinto.*

*Non quedou n'aldea
nin un home vivo.
Rapazas e vellas
escarños sofriron.
Fogares enteiros
foron destruídos.
Nunca houbo no mundo
tanto salvaxismo.*

*¿Cómo se salvaron
os dous rapaciños?
¡Profundo misterio
do cego destino!*

*¿Qué farán agora
sin pais nin abrigo?
¿Qué vai a ser d'eles?
¡Probes pazariños!*

IV

*Irán pol-as portas
pechadas dos ricos,
pidindo limosna,
coma dous santiños.*

*Dormirán nos monies,
dos homes fuxindo,
i-acaso antr'os lobos
atopen asilo.*

*Pasarán os anos,
andarán camiños.
Faceránse mozos,
mais no seu espírito
non haberá nunca
perdón nin olvido.*

*Ha de ser pra eles
a vida un martirio.
A sanguenta imaxen
dos seus pais queridos
na mente grabada
terán de cotío.*

*¡Mala foi a fada
que lles dou cobixo!
¡Malpocados orfos!
¡Probes pazariños!*

Contos de Barrosos

Unha vez iba un barroso pasando por unha ponte que estaba caído, levava medo, e dixo ao pasar:

—Dios é bon e o demo non é malo! Dios é bon e o demo non é malo!

Pra que Deus o protexese e o demo nono tentase. Pero así que termiñou de pasalo, dixo:

—C... me nentrambos. (1).

Outra vez estaba outro barroso comendo unha cebola e unha codela de centeo e díolle outro:

—Ei hom, como te coidas!

E contestoulle o da cebola:

—Eu coidar, coido, coido, pero os

cartos vanse que é un justo. Inda non fai sete días que cambiéi un peso e agora xa teño solo catro pesetas, dous en realiños e outros poucos cartos mais.

Outra vez eran cinco barrosos que iban xantar e querían gastar pouco, agás un que era mais espréndido, pero non prevaleceu a sua opinión e pidieron cuatro sardiñas prós cinco. Entón o espréndido, que era o mais listo, ao repartilas, dixo:

—Cinco barrosos, catro sardiñas, tocamos a duas, e eu vou co-as miñas.

E colleu as duas millores, deixándolle aos outros catro duas somentes.

Outro barroso quíolle escribir a muller, e como non sabia, foise ond'o seu amo e ditoulle a carta, indicándolle cando iba poñer puntos e comas. O amo por rirse d'él, onde lle mandou poñer punto, coma, púxoo con todas as letras.

Contestáronlle da casa indicándolle que tivese cuidado co-a persoa que lle escribia as cartas, pois ríanse d'él, e entón, él pra se vengar, volvou ond'o amo e díolle:

—Señor amo, a miña muller sempre

me anda amocando con peticiós de dífeiro yen xa estou farto de lle mandar poñalle esta cartiña:

—Querida muller, como iba escribindo, estou farto de tí, m... m... diña, m... m... diña, m... Agora, co-

ma, Señor, Coma...

Recollidos en Valdeorras,
por M. Folla).

(1) Variante que temos ouvido hai tempo:

—Bó, tan bó e un como o outro!

Unha Visita ao Fogar Galego Para Ancianos

Festa de Navidade

O domingo 22 reaizouse unha simpática e emotiva festa en Domselaar, na quinta do Fogar Galego para Ancianos. As sociedades de Moraña, Campo Lameiro, Portas e Pol organizaron unha excursión para levar aos vellos albergados na dita entidade unha lembranza do día que simboliza o amor humano, xunto co recordo da nosa terra.

Homes e mulleres, con empanadas, roscas, pan dulce e sidra, chegaron ao Fogar, pol-a mañanica como en alegre romería, ao compás de tambor e gaita, encendendo de ledicia aos vellinos que miraban con ollos turbados pol-as bágoas aquello que lles parecía un conto dos que contaba a aboa na lareira.

A visión de Galiza, no meio do campo, entre eucaliptos e piños, soando os doces aires da gaita e os alalás que removían o máis fondo das entrañas, era dunha realidade impresionante. Todo o mundo estaba emocionado e contento de presenciar un aito de tanta beleza e de tantas lembranzas que despertaba.

Despois de recorrer as instalacións do Fogar e, con verdadeiro asomo, contemplar o estenso campo que o rodeia, con centenarios álbres que lle dan frescura e adorno, os visitantes escomenzaron a desempaquetar os ben provistos canastos, e pronto todas aquelas larpeiradas foron pasando ás andorgas insaciabeis, sen remilgos nen ceremoñas.

Os vellos eran servidos por todos a porfia. Eran os verdadeiros reis da festa. Pasmados polo seu patriotismo e o seu amor á humanidade, que tanto acerto habían demostrado ao reaizar unha festa tan grande. Recordou esceas e paisaxes da nosa terra, que emocionaron aos vellinos, que con ollos humedecidos escuitalaban ao Dr. Rey Baltazar. Pideu axuda a todos os galegos para que a obra que tan desinteresadamente se comenzou chegue a alcanzar o seu máisímo punto. Hai que albergar a moitos dos nosos irmáns, que non tiveron a sorte de trunfar na vida, e para eso necesitase a colaboración da colectividade enteira. E unha obra de centos de miles de pesos, pero que, coste o que coste débese reaizar. Hai moitos galegos ricos e de corazón, i eles non escatimarán uns centavos para que unha empresa tan humanitaria se quede na mitade do camiño. Recolleu a ideia, que calificou de magnífica, do Sr. Xerardo Díaz, e pregouelle que puxera toda a sua alma na reaización dela. Unha salva de aplausos premiou o sentido discurso do doutor Rey Baltazar, e con elo douse por finalizada a festa que tantos recordos e tantas esperanzas despertou no ánimo dos asistentes.

E a todo esto, como cousa de maxia, surdeu a gaita meiga, repicando no ar as suas notas ledas, que parecían traer os aromas e os cantos da nosa terra. Parexes de bailarins seguían o compás de muñeiras e rivernas, namementras os vellos asilados choraban e rían de contento, agradecendo aquelas doces lembranzas que lles viñan de tan lonxe.

O ex segredario da Federación de Sociedades Galegas, señor Xerardo Díaz, con emoción e elocuencia ofreceu aquel agasallo, que era limpo como unha mañán de primaveira, desexando que no espírito dos vellos perduvara unha lembranza de amor e felicitando aos membros do Fogar Galego pol-a admirabel obra que estaban facendo en prol dos nosos desvalidos. Para terminar, lanzou a idea, que asegurou se levaría a cabo, de celebrar un día determinado de cada ano unha coleita entre todal-as sociedades galegas e a coleitivididade galega en xeral, cuio producto se destinaría íntegro para axudar a esta grande obra, que será unha das más nobres da nosa entusiasta colectividade. O señor Díaz foi mui aplaudido e felicitado.

No nome dos vellos asilados e da Comisión do Fogar, agradeceu o vicepresidente, Dr. Rey Baltazar. Este entusiasta loitador galeguista, con verbas cheas de unción, fixo resaltar o aito que se celebra, alabando ás sociedades organizadoras — Moraña, Campo Lameiro, Portas e Pol — polo seu patriotismo e o seu amor á humanidade, que con tanto acerto habían demostrado ao reaizar unha festa tan grande. Recordou esceas e paisaxes da nosa terra, que emocionaron aos vellinos, que con ollos humedecidos escuitalaban ao Dr. Rey Baltazar. Pideu axuda a todos os galegos para que a obra que tan desinteresadamente se comenzou chegue a alcanzar o seu máisímo punto.

Cando chegou a hora trascendente, a hora do pan dulce e da sidra, a hora que simboliza a comunión do dia meirande da humanidade cristián, que lembra a comunión celebrada polos doce apóstolos, presididos polo que se ía a sacrificar por todos nós, nese intre, na alma de todos os presentes brotaba algo que se traducía por unha íntima e inmensa satisfacción, que asomaba aos ollos en forma de rocio de bágoas. O momento aquel tivo unha solemnidade que non se atopa en ningún tempo.

me anda amocando con peticiós de dífeiro yen xa estou farto de lle mandar poñalle esta cartiña:

—Querida muller, como iba escribindo, estou farto de tí, m... m... diña, m... m... diña, m... Agora, co-ma, Señor, Coma... Recollidos en Valdeorras, por M. Folla).